

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra DIDERICH MENSCHENSKRÆK

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 3-7: Komедier", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 3-7: Komедier*, udg. af F. J. Billeskov Jansen , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 267. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holb05val-shoot-idm140203107518608/facsimile.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 3-7: Komедier

Diderich Menschen-Skræk

Indledning

Komedien blev vistnok opført allerede i 1724, den ældste bevarede Plakat er fra 1726; den blev trykt 1731. – I Holbergs første Levnedsbrev omtales Komedien kun med Titel; Stykket kaldes der *Machinationes Henrici*, dvs. Henrichs listige Intriger; denne Titel er dannet over Molières *Les Fourberies de Scapin*, Scapins Skalkestykker. Hermed har Holberg angivet, at han anser Henrik for Stykkets drivende Kraft.

Da Holberg i 1725 udsendte det første Bind af Komedierne med en Fortale, som findes i nærværende Udgaves Bind VII, var han stærkest optaget af at understrege sine egne Komediers Egenart og deres Fortrinsret paa det danske Teater. Derfor hævder han, at Skuepladsen i alle Komedier bør forestille hjemlige Lokalteter, »at Tilskuerne kunde slippe for at fingere sig andre Lande i Hovedet, og ligesom bilde sig ind, at saa snart de have faact deres Passee-Seddel, de i et Øjeblik med det heele Comœdie-Huus bleve forflytted til Rom, Grækenland, Spanien eller Frankrig«. I Slutningen af denne Fortale opregnes 15 afsluttede Komedier, men Diderich Menschen-Skræk er ikke deriblandt. Holberg havde altsaa endnu ikke skrevet denne Komedie, hvis Skueplads er Venezia. Medens Jacob von Tyboe var en Jyde i København og Komedien om ham og Magister Stygotius fuld af københavnsk Lokalkolorit, saa skal »Diderich Menschen-Skræk« gøre Indtryk ved sine fremmedartede Forhold. Holberg har benyttet to Komedier af Plautus, *Pseudolus*, og *Curculio*, og ført Handlingen op i nyere europæisk Krigshistorie, hvor Venezia spillede en

DIDERICH MENSCHEN-SKRÆK

Rolle, som var velkendt i Danmark og Norge. I Danmarks Riges Historie fortalte Holberg, at hans Fader, som var »een af de Tidens store Avanturiers, havde i sin Ungdom været i Venetiansk og Maltesiske Tieneste« (Samlede Skrifter, VIII, S. 312). Sammesteds skildrer han udførligt den navnkundige norskfødte Admiral Cort Adeler (1622–75) som tidligt antog »Venetiansk Tieneste, efterdi Vencdig paa samme Tid var indviklet udi Krig med Tyrken«. »Vor Norske Soc-Helt . . . brugte ikke mindre List, end lod see et uovervindeligt Mod«. Han vandt overmaade megen Guld og Ære, før han 1663 blev dansk Admiral (S. 460 ff.). Holberg beundrede sin Fader og Cort Adeler, to venezianske Officerer, som ikke er karikerede i denne Komædie! Mere kritisk stod han til Tordenskjold (se nærværende Udgaves Bind II, S. 298). Naar Komædien paa Plakaten fra 1726 kaldes »Diderich Menschenschreck eller Hr. von Donnerburg«, kan der i det sidste Navn, »Tordensborg«, være en Hentydning til den 1720 afdøde Tordenskjold.

Litteratur. Holbergs Epistel 371 (hvor Forfatteren roser sig af den vellykkede Slutning paa Intrigen: Officeren, der bliver narret med sin egen Kone), Ep. 218 (Holbergs Fader) og 398 (Adeler og Tordenskjold).